

Ο ποιητής του άφατου

Απόστολος Μελαχρινός, «Τα Ποιήματα». Επιμέλεια, εισαγωγή: Αγορή Γκρέκου. Εστία, 1994, σελ. 419.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ποιητές – καθ' όλα αξιότιμοι τεχνίτες – που για ποικίλους λόγους έχουν περάσει στο περιθώριο του γραμματολογικού μας κανόνα. Αναφέρω τώρα προχειρώς τα ονόματα του Δελή, του Δούρα, του Δρίβα ή του Μαυρέα. Πρώτος και καλύτερος από αυτούς ήταν ο εξάισιος Απόστολος Μελαχρινός (Βράιλα 1880 - Αθήνα 1952), που σήμερα ενδέχεται να μας είναι ακόμη κάπως ακουστός από τα σπασμωδικώς εκδοθέντα πρωτοποριακά περιοδικά του: «Ζωή» (1902-3, 1909-11, 1920-22) και «Ο Κύκλος» (1931-39, 1945).*

Ο πρωταγωνιστικός ρόλος του γαλλόθρεφτου Μελαχρινού ως εισηγητή της «καθαρής ποίησης» στην Ελλάδα δεν αμφισβητείται. Ωστόσο η ποίησή του δεν διαβάζεται πια – τουλάχιστον ίσαμε χθες, οπού το σύνολο του ποιητικού του έργου εκδόθηκε για πρώτη φορά συσσωματωμένο από την Αγορή Γκρέκου. Η έκδοση αυτή, ως τρίτου τόμου της σειράς «Η Ελληνική Ποίηση», είναι μια πράξη αγάπης και δικαιοσύνης, που θα κρίνει την περαιτέρω επιβίωση του Μελαχρινού ως δημιουργού.**

Ο τόμος είναι συνθεμένος ως εξής: Εισαγωγή (σ.σ. 7-22) και Επιλογή βιβλιογραφίας (23-24). Τα πρώτα δημοσιευμένα ποιήματα (25-36). Ακολουθούν οι δύο πρώιμες συλλογές: «Ο Δρόμος Φέρνει...» (1905), «Παραλλαγές» (1907), παρεμβάλλονται τα σκόρπια Πεζοτράγουδα (1909, 1920-

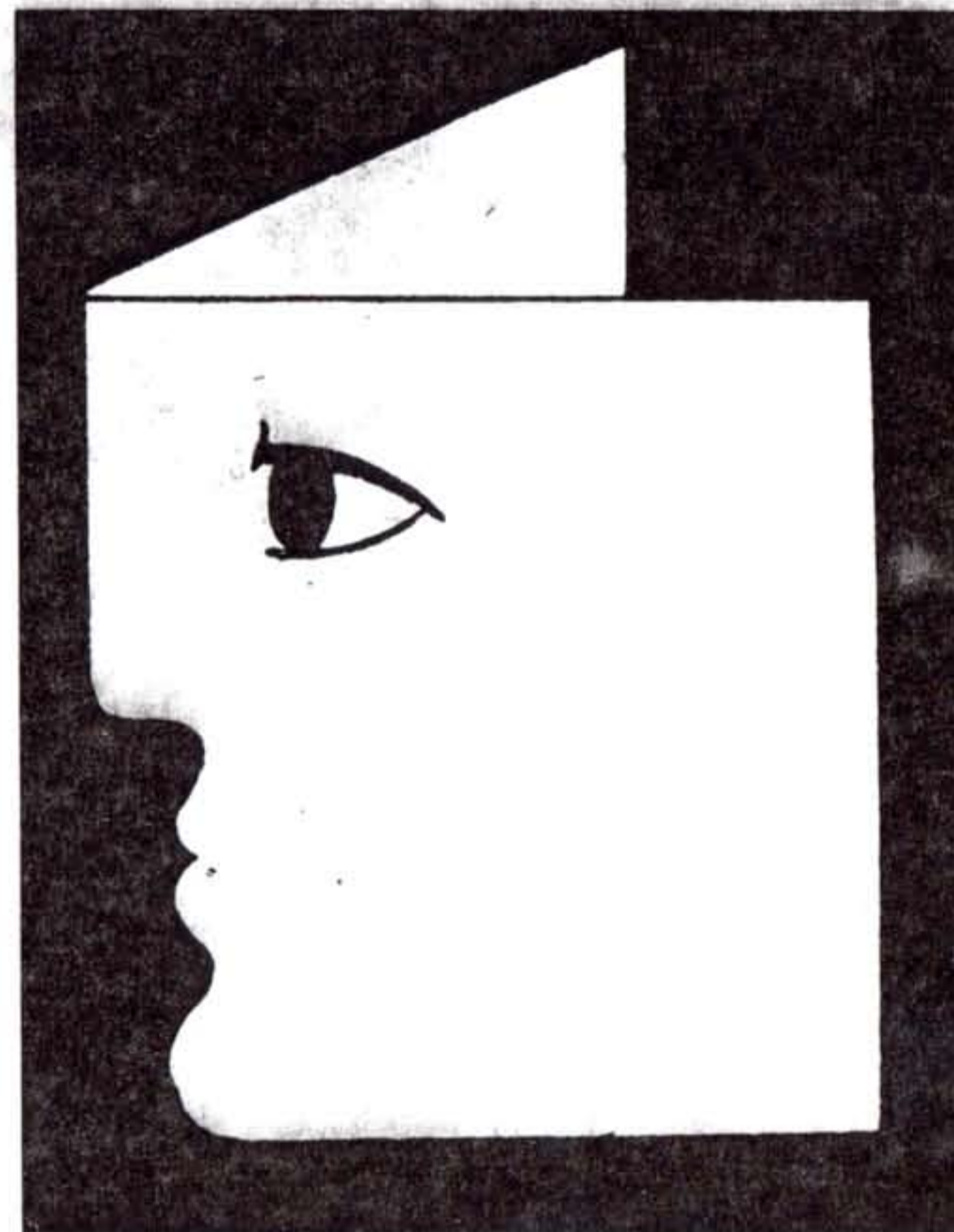

Του
Γ.Π. Σαββίδη

21), κατόπιν οι ώριμες συλλογές «Φίλτρα Επωδών» (1935), «Απολλώνιος» Α (1948), Β (1938), Γ (1938) – στον οποίον επάγονται δημοσιευμένα αποσπάσματα από τους «Γάμους του Ήλιου και της Σελήνης» (1909, 1920,

1922, 1924, 1932, 1943, 1945, 1946, 1949) και έξι ποιήματα των ετών 1945-46. Το Επίμετρο (σ.σ. 395-412) αποτελείται από το Σημείωμα της Επιμελήτριας, από τη σχολιασμένη καταγραφή πρώτων εκδόσεων, δημοσιεύσεων και αναδημοσιεύσεων, και από το βιοεργογραφικό Χρονολόγιο, από το οποίο όμως λείπουν οι συγχρονικές ιστορικές διαστάσεις.

Δεν πρόκειται να συζητήσω εδώ τούτη την κατάταξη, για την οποίαν άλλωστε δεν υπάρχει ρητώς εκφρασμένη η εκδοτική βούληση του ποιητή. Θαυμάζω, όμως, ανεπιφύλα-

κτα τον βιβλιογραφικό και φιλολογικό μόχθο της Αγορής Γκρέκου. Και συνιστώ στον αναγνώστη που επιθυμεί να γνωρίσει την ποίηση του Μελαχρινού στην ακμή της, να αρχίσει να διαβάζει από τα «Φίλτρα Επωδών» (σ. 107 κ.ε.), όπου περιλαμβάνονται, λίγο-πολύ επεξεργασμένες, και οι πρώιμες συλλογές. Μέσα στην ηθελημένη, υποβλητική ρευστότητα νοήματος, σχετικώς πιασούμενο ποίημα είναι «Το τραγούδι του Αντρειω-

μένου» (169-179).

Η άλλη ώριμη συλλογή είναι ο «Απολλώνιος» (185-350). Ξεκινάει με ένα από τα μαγικότερα ποιήματα της λογοτεχνίας μας, «Το πέραςμα των Μοιρών», το οποίο πιθανώς κατάγεται από την σκηνή με τις μάγισσες του «Μακρυπέθ». Θαρρώ πως μας παρουσιάζει μίαν εκδοχή της εξέλιξης του Σεφέρη, αν είχαν εμμείνει στην λυρική εσωστρέφεια της «Στέρνας». Η συνέχεια είναι άνοιξη – κυρίως διότι προσφεύ-

γει σε ανύπαρκτες ή στρεβλωμένες λέξεις – αλλά μετρικώς ανεπίληπτη. Σημειώνω πως τα μέρη «Η Νεραϊδοχώρα» και «Η Κυρά των Αντίλαλων» και πάλι υπόκεινται σε Σαιξπηρικό πρότυπο: τώρα στο «Όνειρο μεσοκαλοκαιρινής νυχτιάς».

Ο Μελαχρινός – ομήλικος του Πορφύρα, του Σκίπη, του Βάρναλη και του Σικελιανού – επιχείρησε, καθώς παρατηρεί η Αγορή Γκρέκου, να συγκεράσει τα διδάγματα του Σολωμού, του Γρυπάρη, του Μαλλαρμέ, σε μια «νοηματικά ισχνή και ηχολαγνική έκφραση» του άφατου. Στόχος του ήταν μια ιδεατή σύνθεση τραγουδιού, παραμυθιού, παιχνιδιού, γητειάς και ονείρου. Η επιτυχία του στάθηκε αναποφεύκτως άνιση. Αλλά, έστω και ως παράδειγμα γενναίου αδιεξόδου, δικαιούται την αμέριστη προσοχή και στοργή μας.

* Ένας απλός πίνακας των συνεργατών του «Κύκλου» θα αρκούσε να δείξει την έκταση της απήχησής του ανάμεσα στους καλύτερους του σιναιφιού.

** Ανάλογη συσσωμάτωση δικαιούνται και οι μεταφράσεις των αρχαίων Ελληνικών δραμάτων: «Εκάβη» (1927), «Ιφιγένεια εν Ταύροις» (1930), «Ηλέκτρα» του Σοφοκλή (1939), «Βάτραχοι» του Αριστοφάνη (1940), «Αγαμέμνων» (1941), «Ιφιγένεια εν Αυλίδι» (1942), «Βάκχες» (1948), «Ευμενίδες» (1948), «Χοηφόρες» (1949).